

Les llengües són molt més que un mitjà per a comunicar-nos

per Jaume Vallcorba i Rocosa

Tothom sap que dir solament una part de la veritat és una manera de portar l'interlocutor a un error; és cosa sabuda que una mitja veritat és el camí que condueix a fer ignorar l'altra mitja.

Per això ens ha de fer posar en guàrdia que hi hagi tant d'interès a dir-nos i repetir-nos obsessivament que la llengua és un mitjà de comunicació. És veritat; però és una mitja veritat i, doncs, una ocultació de l'altra mitja, a fi que, ignorant aquesta altra meitat, anem a parar a l'error consistent a opinar que la llengua és només un estri per a comunicar-nos els uns amb els altres. I, segon error, com que per a comunicar-nos qualsevol llengua és vàlida, abandonar la llengua nostra i la dels antecessors no té importància, ans al contrari, pot ser positiu. Però això no és veritat, perquè la premissa, la de simple mitjà de comunicació, és solament mitja veritat.

Limitar-se a dir i a destacar que una llengua és un mitjà comunicatiu de relacionar-se amb els altres, i no dir-hi res més —em refereixo a ni tan sols fer esment dels aspectes bàsics de posseir un llenguatge, transcendentals perquè ens conformen com a persones—, és dir i repetir una intencionada mitja veritat, és voler ocultar la veritat sencera.

Una llengua no és solament un mitjà acústic —o la representació escrita, és clar— de comunicació. Cada llengua és sobretot una mentalització de la realitat, és el resultat, diacrònic i sincrònic, d'interpretar en conceptes —i doncs, de conèixer— la realitat, la concreta i l'abstracta. Qualsevol cosa a què una llengua no ha donat nom, no té realitat per als qui parlen aquesta llengua; distingim aquelles coses a què hem donat nom propi, i diferenciem amb adjectius les qualitats i els accidents que hi percebem.

Hem de deduir dels comentaris que ara mateix fem, que una llengua prové d'un procés mental d'interpretació de la realitat, fraccionant-la i atribuint-li particularitats.

Els parlants de les diferents llengües no han fraccionat la realitat d'una manera igual, i per això els individus que les parlen tenen una visió mental diferent de la

mateixa realitat. Per a facilitar-ne la comprensió, esmentaré un exemple conegut d'aquesta diferent visió. El dia és teòricament la mateixa realitat per a tothom. El cas és, però, que el català el veu compost de diferents fragments temporals que el castellà (ho comparo amb aquesta llengua només perquè ens és coneguda). En els trets bàsics, el català divideix el dia en quatre parts (amb matisos dialectals): matí, tarda (vesprada, horabaixa), vespre i nit. El castellà hi veu només tres parts: no coneix el vespre.

La importància està no pas en el fet que puguem parlar —comunicar-nos— amb altri anomenant aquelles parts del dia, sinó sobretot que mentalment les distingim. Una llengua és, doncs, una determinada manera de conèixer i d'interpretar els fets reals visibles, i també els invisibles.

Una llengua s'ha anat formant i configurant no solament de paraules esparses, solitàries, ans al contrari, aplegant-les en mots que les engloben, tal com vèiem en l'exemple anterior en què les parts (matí, tarda, vespre, nit) pertanyen totes al concepte conjunt (dia). D'això en podríem adduir més exemples, però, ara, la qüestió no és investigar a fons aquesta mena de particularitats sinó fer-ne sols esment per a il·lustrar la nostra explicació.

Limitar-se a dir i a destacar que una llengua és un mitjà comunicatiu de relacionar-se amb els altres, i no dir-hi res més, és dir i repetir una intencionada mitja veritat, és voler ocultar la veritat sencera

Afegim-hi encara que les paraules no les fem servir soltes sinó contraposant-les i, també, distribuïnt-les en sistemes, i alhora combinant-les en frases.

La forma de construir i de lligar caps a base dels específics significats dels mots de cada llengua és el resultat de les percepcions de la realitat mentalitzades i fixades segons l'esforç d'un seguit de generacions; vull dir que és el que un poble ha decantat en una cultura; és la feina feta per acomodar, per emmotllar la seva manera de veure intel·lectivament el món, en una llengua determinada. Per a poder parlar, cal que abans la interpretació de la realitat hagi estructurat la ment. Sense que abans hi hagi aquesta personal manera d'internar la realitat en la ment, no seria possible parlar ni entendre'ns.

La realitat no sols la interpretem mentalment a còpia de donar un nom a cada cosa; ans sistematitzem aquella denotació veient-hi intel·lectivament, tal com dèiem, uns determinats agrupaments, unes determinades sistematitzacions. Per exemple, és característic del català veure quines coses són part d'una altra; vull dir que, la nostra, és una visió partitiva, i ho marquem repetidament en l'expressió mitjançant mots específics; en concret, usant els quantificadors i uns altres elements anafòrics com el pronom *en*. El partitiu català concorda amb els quantificats i els indeterminats:

–Vols pa? –Sí que *en* vull. –*En* vols gaire? –Dóna-me'n molt.

Alhora el partitiu es contraposa al sencer, que fa joc amb els determinats (l'article determinat, els demostratius, els possessius, etc.):

–Vols aquesta barra de pa? –Sí, dóna-me-la.

Diferentment, la llengua castellana els barreja, a conseqüència de confondre'n la terminologia, com és el cas de *Los hay que dicen*, en què *los* és determinat, i, distingint-ho, en català és un indeterminat, és un partitiu: *N'hi ha que diuen*.

A més, en castellà *de él* serveix alhora com a possessiu i com a partitiu, per la qual homonímia els acaba confonent, i això fa que el sinònim del possessiu *de él*, que és *su*, ens el trobem allà on el català usa el partitiu *en*. En resulta que el català destria partitiu de possessiu i el castellà els confon. Vegem-ho. Quan en català diem *En conec les habitacions*, volem expressar, per exemple, que conec les habitacions d'un hotel de què parlàvem, les quals habitacions són una part de les instal·lacions hoteleres, cosa que assenyalem fent intervenir, en la dita frase, el pronom *en*. Una cosa diferent de si diguéssim: *Conec les seves habitacions*, que voldrà dir, si molt

Cada llengua és una cosmologia, una configuració del món, un arsenal sobre la manera d'entendre'l. Sense aquesta base, la comunicació no tindria riquesa; la comunicació consistiria, com fan les bèsties, en crits i esgarips, i en tindria prou.

convé, que conec les habitacions que la Maria ocupa d'aquell hotel. En comparar les dues frases anteriors ens adonem que l'expressió partitiva, amb el pronom *en*, té un significat divergent de la frase construïda amb l'adjectiu *seu*. El castellà, però, ho confon perquè acostuma

a dir en tots dos significats: *Conozco sus habitaciones*, tant fent referència a les de l'hotel com a les de la Maria.

Un altre exemple. El català distingeix la temporalitat o durada transitòria de la simple presència vista com a momentània; d'aquesta diferència en són elements expressius, per l'una banda, el verb *estar*, i per l'altra, el verb *ésser*.

Estar expressa 'passar temps'; això fa que, si de cas l'acompanya un circumstancial de temps, aquest inclogui un mot quantificador. Quan en català diem *Està al balcó* no volem dir que veiem algú al balcó, sinó que aquella persona hi passa temps; aquesta constatació podem quantificar-la, cosa que expressarem dient, per exemple, *Sovint està dues hores al balcó*, o *Està molt al balcó*.

Ésser expressa la visió momentània d'un fet, la simple constatació de la presència, i així, en l'exemple del balcó diríem simplement *És al balcó*, volent dir que l'hi veiem o que l'hi imaginem. Aquesta visió momentània o, si voleu, sense referir-nos a la durada d'aquella presència, fa que *ésser* concordi semànticament en l'oració amb mots tals com *encara*, *quan*, *des de*, *des que*, *llavors*, *aleshores*, l'adverbi *ara*, etc. El diccionari defineix l'adverbi *encara* dient que «denota que en tal moment una cosa continua tenint lloc». La paraula *moment* també figura en la definició del diccionari dels altres mots que suara esmentàvem com a concordants amb *ésser*. Exemples: *Quan serem a casa m'ho explicaràs*; *des que som a l'autobús que plora*. Aquesta mateixa manera d'expressar simplement un fet o un cop de vista instantani, fa que, si de cas l'acompanya un circumstancial de temps, sigui dels que no duen un quantificador, amb què resulta un circumstancial de datació; posem per cas: l'adverbi *ara* és de datació, *ara som al carrer*.

Diferentment, el castellà, en moltes circumstàncies com les suara exposades, no diferencia el que és un instant del que és la durada, la visió momentània de la durada temporal. Això fa que en aquell exemple del balcó ho digui sempre amb el verb *estar*: *Està en el balcó*, tant pot referir-se al fet que l'hi veiem en un cop d'ull com que hi passa temps. No ho distingeix, contràriament a la distinció que hi fa el català: *Ésser al balcó*, *Estar al balcó*.

Hi ha també diferències en unes altres accepcions i usos d'aquests dos verbs, com ara en l'ús de *estar* en l'accepció de residir o treballar en un lloc, o amb una persona, en la qual accepció, *estar* pot anar acompanyat tant pel complement de durada com pel de datació, i tant per expressions de caràcter momentani com duratives. Però ara no és ocasió d'embrancar-nos-hi.

No és pas que aquests exemples adduïts (els de partitiu i els dels dos verbs esmentats) pertanyin a oracions excepcionals, a racons inhabituals del llenguatge. Hem de reconèixer que són operadors molt usuals en el discurs, i, doncs, que són importants.

Amb aquests exemples –en podríem adduir uns altres– novament comprovem que les diferents llengües no veuen ni distingeixen igual la realitat.

Val a dir que tot això que ara mateix exposava sobre determinades diferències per als uns i confusions per als altres, lingüístico-mentals, ho he posat de manifest i demostrat per menut en estudis publicats, específics sobre les dites particularitats.

Diguem ara que allò que una llengua no destria, tampoc no ho distingeix qui la parla, i que una llengua, més s'enriqueix com més distingeix intel·lectivament.

Fins ara hem parlat de particularitats lingüístiques que fem servir profusament. No són pas les úniques; però ja basten per a il·lustrar la nostra disquisició.

Tanmateix, per acabar voldríem referir-nos, canviant de punt de vista i pensant amb humor, als conceptes que enclouen un parell de paraules catalanes. Algú ha introduït i escampat en algun moment de la història de la llengua unes concretes percepcions, que han passat a ésser representades amb paraules pròpies de la nostra parla i que, vistes ara, resulten haver estat premonitòries, perquè aquells conceptes referits a fets mentals personals,

contemporàniament han esdevingut habituals en el món científic.

És el cas del verb *enraonar* que, a part de significar 'parlar', es refereix a la il·lació lògica de la raó, i enllaça totes dues accepcions; el concepte *enraonar* vincula la paraula amb el raciocini. La filosofia ens parlava de les facultats de l'ànima, que són la memòria, l'enteniment i la voluntat. El fet és, però, que tot el científisme, base del progrés contemporani, es basa en l'enraonament posterior a l'observació dels fets repetitius; els fonamenta cercant la raó d'aquests fets concordants, i així els sotmet al raciocini, *els enraona* per tal de descobrir-hi la llei que els regeix. Els fets que es repeteixen són la manifestació externa d'una llei subjacent. En això consisteix la investigació científica.

I, de *l'esma*, què en direm, ara que es parla tant dels programes informàtics, de la programació? *L'esma*, que consisteix a fer, sense pensar-hi, allò que el subconscient té programat, en què s'assembla a l'automatisme de la computadora prèviament programada?

Perdoneu-me aquest parell de curiositats; no voldria que ens descompensessin la importància de les observacions i comparacions lingüístiques d'abans, sobre els partitius i aquells dos verbs.

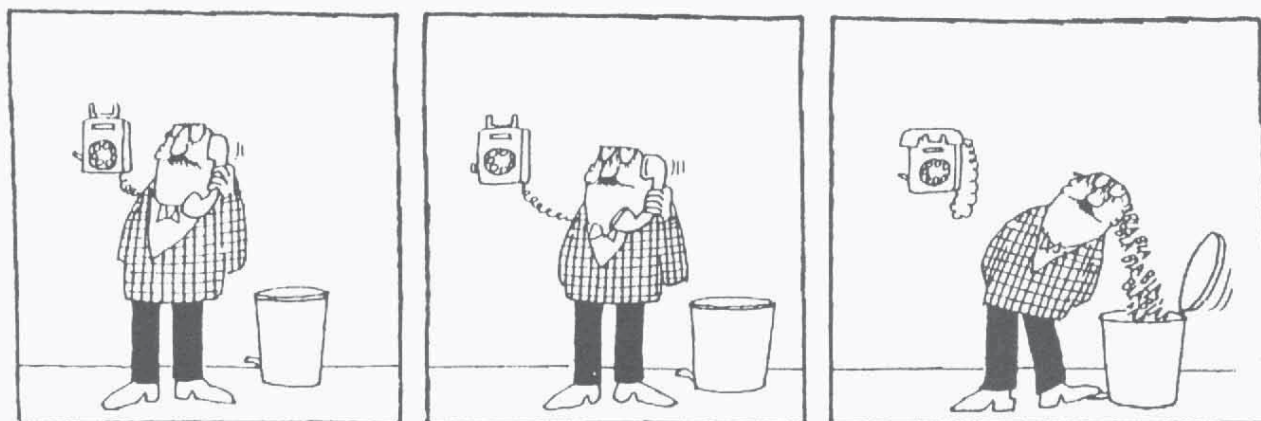
Tot plegat venia del propòsit de fer palès que una llengua no és sols un mitjà de comunicació entre humans; és sobretot un contingut mental interpretador del món visible i invisible. Cada llengua posseeix una determinada interpretació de la realitat amb especificitats.

Si tant el coneixement del món com el pensament tenen per base el llenguatge, vinculant-s'hi i potenciant-s'hi, hem de concloure que una específica estructuració mental es fa manifesta en una determinada llengua, en la qual un seguit de generacions ha dipositat una visió,

.....

Dimitir de la nostra llengua és dimitir d'aquelles particularitats del coneixement, nostres i històriques, és perdre la nostra personalitat mental. És, doncs, suïcidar-nos pel que fa a la nostra original i rica identitat.

.....

un discerniment de la realitat, en anar-la afaïçonant en la ment.

Cada llengua és una cosmologia, una configuració del món, un arsenal sobre la manera d'entendre'l. Sense aquesta base, la comunicació no tindria riquesa; la comunicació consistiria, com fan les bèsties, en crits i esgarips, i en tindria prou. Cada llengua, gràcies a les seves particulars i específiques matisacions en el coneixement, aporta al progrés les distintes particularitats cognoscitives que conté, i afegeix a la cultura general les pròpies remarques intel·ligents. Abandonar-la, ignorar-la, seria una pèrdua humana, un perjudici per a nosaltres i els altres.

Dimitir de la nostra llengua és dimitir d'aquelles particularitats del coneixement, nostres i històriques, és perdre la nostra personalitat mental. És, doncs, suïcidar-

nos pel que fa a la nostra original i rica identitat. I com que la llengua també –i no pas solament– és un fet social, és també un autogenocidi. Comptat i debatut: pensar-se que la llengua serveix sols per a relacionar-nos és un acte de supina incultura, una vergonyosa manifestació de la nostra ignorància.

Si, doncs, quan parlem d'una llengua ens referim només al fet comunicatiu, filtrem dins la gent un engany, sovint amb intent destructiu i genocida. Per tant, no sols banalitzem la riquesa intel·lectual, íntima i personal dels qui parlen aquella llengua, sinó que, alhora, si l'abandonem, fem malbé tot un poble i anul·lem l'aportació que aquella llengua, amb la seva patrimonial interpretació de la realitat, correspon que proporcioni a tota la diversa comunitat humana. ♦

.....
Si quan parlem d'una llengua ens referim només al fet comunicatiu, filtrem dins la gent un engany, sovint amb intent destructiu i genocida.

ESTABLIMENTS
BOMBONERIA

CONFITERIA

GELATERIA

PASTISSERIA

Major de Sarrià, 57. Tels. 203-07-14, 203-00-04
 Plaça de Sarrià, 12-13. Tel. 203-04-73
 Fax 280-65-56 - 08017-Barcelona

